

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE YUMUŞAK GÜÇ&KÜRESELLEŞME: ABD'NİN YUMUŞAK GÜCÜNÜN ULUSLARARASI POLİTİKA ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Almira Sinemis ŞEKERCİ HAYALİ*

Doktora Adayı, Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler
Bölümü, e-posta: almirasinemis@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7349-0184

ÖZ

Bu makale, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) uluslararası ilişkilerdeki yumuşak gücünün vurgulanarak, ABD'nin uluslararası politikadaki önemi üzerine odaklanmaktadır. Yumuşak güç, askeri ve ekonomik güç dışında kullanılabilen ve bir ülkenin uluslararası alanda etkili olmasını sağlayan araçtır. ABD, bu yumuşak güç aracını etkili bir şekilde kullanarak uluslararası politikada lider bir rol oynamaktadır.

ABD'nin yumuşak gücünün temel bileşenleri ideolojik, kurumsal ve kültürel faktörleri içermektedir. İdeolojik olarak, ABD demokrasi, insan hakları ve özgürlük gibi evrensel değerleri teşvik etmektedir. Kurumsal olarak, ABD uluslararası organizasyonlarda liderlik yapar ve küresel sorunlara çözüm arar. Kültürel olarak, ABD pop kültürü, eğitim sistemi ve teknolojik üstünlüğü ile dünya genelinde etkileyici bir varlığa sahiptir. Bu faktörler, diğer ülkelerin ABD'yi taklit etmeye ve Amerikan yaşam tarzına özenmeye teşvik edebilir.

ABD'nin yumuşak gücü, uluslararası ilişkilerdeki güç dengesini yeniden şekillendirebilir. Diğer ülkeler, ABD'nin yumuşak gücüne hayranlık duyduğunda, ABD'nin politika ve değerlerini benimseme eğilimindedirler. Bu, uluslararası politikada ABD'nin çıkarlarına hizmet edebilir ve uluslararası iş birliğini teşvik edebilir.

Sonuç olarak, ABD'nin yumuşak gücü, uluslararası ilişkilerdeki etkisini artırmak için hayati bir araçtır. ABD, ideolojik, kurumsal ve kültürel faktörleri kullanarak uluslararası alanda liderlik yapabilir ve diğer ülkelerin politika ve değerlerini etkileyebilir. Bu nedenle, ABD'nin yumuşak gücü, uluslararası politikadaki önemini sürdürmek için kritik bir unsurdur.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç,Küreselleşme,ABD,Uluslararası İlişkiler,İdeolojik Diplomasi.

SOFT POWER AND GLOBALIZATION IN INTERNATIONAL RELATIONS: THE ROLE OF US SOFT POWER IN INTERNATIONAL POLITICS

ABSTRACT

This article focuses on highlighting the soft power of the United States (US) in international relations and underscores its significance in US foreign policy. Soft power is an essential tool that can enable a country to be influential in international affairs, beyond military and economic might. The US effectively utilizes soft power to play a leading role in international politics.

The key components of US soft power encompass ideological, institutional, and cultural factors. Ideologically, the US promotes universal values such as democracy, human rights, and freedom. These values can inspire admiration in other countries, leading them to emulate the American model. Institutionally, the US takes a leadership role in international organizations and seeks solutions to global challenges. This recognition of the US as an influential actor enhances its standing in international affairs. Culturally, the US wields significant influence through its pop culture, education system, and technological superiority. These factors encourage other nations to mimic the American way of life.

US soft power can reshape the dynamics of power in international relations. When other countries admire and are influenced by US soft power, they may be more inclined to align with American policies and values. This can serve US interests and foster international cooperation.

In conclusion, US soft power is a vital tool for increasing its influence in international relations. By leveraging ideological, institutional, and cultural factors, the US can assert leadership on the global stage and impact the policies and values of other nations. Therefore, US soft power remains a critical element in maintaining its importance in international politics.

Keywords: Soft Power, International Relations, U.S, Globalization, Ideological Diplomacy.

GİRİŞ

Uluslararası ilişkilerde ve uluslararası arenadaki siyaseti analiz edebilmemiz açısından kullanılan teoriler daha çok Birinci Dünya savaşından sonra kendilerine akademide yer bulmuşlardır. Kuramları takiben gelişen kavramlardan bir tanesi de güç olmuştur. Her zaman önemli bir pozisyonda olan ve önemini kaybetmeyen güç kavramı daha çok realist kuram ile eşleştirilmektedir. Ancak kavram olarak uluslararası ilişkilerin temellerinden biri olan güç, diğer kuramlar içinde kritik bir öneme sahiptir (Sönmezoğlu,2014). Tarih boyunca ortaya çıkan bütün devletler, güçlerini artırmaya çalışmışlardır. Bu artırım sırasında ortaya çıkan engeller, diğer bir devletin varlığı ve gücü olarak tanımlanabilmektedir. Bundan dolayı, devletlerin yer aldığı her uluslararası sistemde, güç dengesine rastlanmaktadır. Uluslararası ilişkiler alanındaki bazı düşünürler realist yaklaşımı direkt olarak güç siyaseti kapsamında tanımlamış ve bu alan içinde çalışan akademisyenlerinde bu konuyu dikkate almaları gerektiğini belirtmişlerdir (Donnelly, 2012,s.49).

Carr, realizm kuramı kapsamında, fikir babalarından biri olarak bilinmektedir. Kendisi, “The Twenty Years Crises 1919-1939” isimli kitabında, bu alanda aktif olan akademisyen ve düşünürlerin güç unsuru olmadan yaptıkları çalışmaları eleştirip, uluslararası arenadaki siyasette yer alan kuvvetli aktörlerin güç unsurunu dikkate almadan, olması gerektiği gibi değerlendirmeler yapamayacaklarını aktarmıştır (Carr,2010, s.147- 153). Realizmi sistematik olarak alana kazandıran isim olan Morgenthau ise “Politics Among Nations” kitabında, uluslararası siyasetin bir güç mücadelesi olduğunu ve tüm devletlerin ebedi amaçlarının kendi kapasitelerini geliştirmek olduğunu belirtmiştir (Morgenthau,1993, s.30). Güç kavramında akla ilk askeri ve ekonomik güç gelse dahi Dünya siyasetinde gündemi oluşturmak için “Yumuşak Güç” diye adlandırılan kavram kritiktir. Bunun nedeni ise devletlerin uluslararası arenadaki siyasi pozisyonlarını ve tutumlarını istedikleri konuma getirmenin başka yolları olması ve devletlerin uluslararası politikada istediği sonuçları, diğer devletlerin onun değerlerine hayran olması ve oluşturduğu örneğe imrenmesi ile de elde edebilmesidir. Yani diğer ülkeleri bu yol ile manipüle etmek, onları ekonomik ve askeri silahlar vasıtasıyla fikirlerini değiştirmeye zorlamak kadar etkilidir. Yumuşak güç olarak

adlandırılan bu kavramda uluslararası ilişkiler alanında son derece önemli bir pozisyonda olup güç tartışmalarına da yeni bir pencereden bakılmasını sağlamıştır (Özel, 2018).

1.YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMININ ANALİZİ

Yumuşak güç kavramı, uluslararası ilişkilerde etkileyici bir faktör olarak kabul edilen ve uluslararası politikada başarılı olmak için sert güçle (askeri ve ekonomik güç) birlikte kullanılan bir unsurdur. Bu kavram, farklı akademisyenler ve düşünürler tarafından ele alınmış ve tartışılmıştır. Robert Keohane, uluslararası ilişkilerdeki inşacı kuramın önde gelen isimlerinden biridir. Yumuşak güç kavramını, uluslararası sistemdeki aktörlerin davranışlarını şekillendiren normlar, değerler ve semboller gibi soyut faktörlerle ilişkilendirir (Keohane,1988).

Öte yandan, Robert Kagan gibi düşünürler, yumuşak güç konusuna eleştirel bir yaklaşım getirirler. Kagan, sert gücün uluslararası politikanın temelini oluşturduğunu ve yumuşak gücün sert güç olmadan etkili olamayacağını savunur (Kagan,2002). Nayan Chanda, küreselleşme süreciyle yumuşak güç arasındaki ilişkiyi inceleyen düşünürlerden biridir. Küreselleşme, kültürel ve ekonomik etkileşimleri artırırken, bu sürecin bir sonucu olarak yumuşak gücün önemi artar. Chanda, küresel iletişim ve kültürel etkileşimin, devletler arası ilişkilerde yumuşak gücün rolünü güçlendirdiğini belirtir (Chanda,2007).

Son olarak, Anne-Marie Slaughter, uluslararası hukuk ve uluslararası ilişkilerdeki yumuşak gücün önemini vurgulayan bir akademisyendir. Slaughter, küresel normlar, değerler ve hukuki standartların, devletlerin uluslararası toplumda nasıl algılandığını ve kabul edildiğini belirler (Slaughter,2005).Bu akademisyenlerin farklı görüşleri, yumuşak güç kavramının karmaşıklığını ve önemini vurgulamaktadır. Yumuşak güç, uluslararası ilişkilerde sadece askeri ve ekonomik güçle değil, aynı zamanda ideolojik, kültürel ve kurumsal etkileşimlerle de ilişkilendirilen bir kavramdır.

Joseph Nye, yumuşak güç kavramını ortaya atan ve geliştiren önde gelen bir akademisyendir. Ona göre, yumuşak güç, bir ülkenin değerlerini, kültürünü ve politikalarını diğer ülkeler üzerinde etkileyerek, istediği sonuçları elde etmesini sağlar. Nye, bu kavramı özellikle ABD'nin uluslararası politikada nasıl etkili bir şekilde kullandığını incelemektedir(Ikenberry ve Nye,2004). Nye, Yumuşak gücü, “bir ülkenin dünya siyasetinde isteği sonuçlara, onun değerlerine hayran olan, onu örnek alan, refah seviyesine ve fırsatlarına özenen ülkelerin kendisini izlemesiyle ulaşmasıdır şeklinde tanımlamıştır

(Ikenberry ve Nye,2004). 1990'da Nye'in, Foreign Affairs'de yazdığı makalede, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle dünya siyasetindeki güç kavramlarının da daha az güç kullanımına everildiğine değinilmiştir. Nye, Soğuk Savaş'ın sonunda dünya siyasetini, ekonomik karşılıklı bağımlılık, ulus ötesi aktörler, zayıf devletlerde milliyetçilik, teknolojinin yayılması ve değişkenlik gösteren siyasi konular olarak tanımlamıştır. Bu tür konulara eğilimlerin nedeninde geleneksel kavramlara olan güvenin ve gücün artık geçerli olmadığı ve bundan dolayı da ABD için daha etkileyici bir seçeneğin var olması gerekliliği olduğunu savunmuştur. Bu kapsamda da artık devletler, diğer ulusların kendi isteklerini yerine getirmesini sağlayarak Dünya siyasetinde gündemi belirleyeceklerdir. Bunun yanı sıra Yumuşak güç kavramı altında bulunan en önemli araçlardan biri olan kamu diplomasisi ise Potter tarafından; “bir hükümetin başka bir ulusun halkını ve aydınlarını, bu ulusun politikalarını kendi avantajına döndürmek amacıyla etkilemeye çalışması şeklinde betimlemiştir”. Bu kapsamda Nye, başta ABD olmak üzere devletlerin hepsinin yumuşak güç kavramını anlamalarının ve bunu sert güçleri ile beraber uluslararası politikalarında etkili bir şekilde kullanmalarının önemini savunmuştur (Ikenberry ve Nye,2004).

“Yumuşak güç” kavramı inşacı kuramdan etkilenmiş olsa dahi, daha çok liberal ve neoliberal uluslararası kuram ile ilişkilidir. "İnşacı kuram," uluslararası ilişkilerde yaygın olarak kullanılan bir teorik yaklaşımdır ve bu yaklaşım uluslararası ilişkileri anlama ve açıklama şeklini etkileyen bir perspektifi ifade eder. İnşacı kuram, devletlerin ve uluslararası aktörlerin davranışlarının sadece maddi çıkarlarla değil, aynı zamanda normlar, değerler, dil ve semboller gibi soyut faktörlerle de şekillendiğini öne sürer (Wendt,1992).

İnşacı kuram, aktörlerin uluslararası ilişkilerdeki davranışlarını kültürel, ideolojik ve normatif faktörlere dayandırır. Bu teoriye göre, uluslararası sistemdeki aktörler arasındaki etkileşimler, bu soyut faktörlerin etkisi altında gerçekleşir ve bu faktörler uluslararası politika ve diplomasiyi büyük ölçüde etkiler (Finnemore,1996).

Yumuşak güç kavramı, liberal ve neo-liberal kuramın teorileri olan Demokratik Barış Teorisi, Ekonomik Karşılıklı Bağımlılık teorisi ve Uluslararası Organizasyonlar teorilerinden doğruluyabilmemiz mümkündür. Demokrasinin ilk liberal teorisi demokratik barış teorisi kapsamında demokratlar diğer demokratlar ile fikirleri doğrultusunda karşılıklı savaşa girmezler. Demokrasi ile yönetilen bir ülkede, insanlar barışçıl hedefler koyarlar. Bu nedenle de demokrasiler yumuşak güç kullanımına sert güç kullanımından daha yatkındır. Ülkede yaşanan zor durumlarda bile demokratlar, propagandalarını ve özeleştirilerini

yapabilmektedirler. Bu vatandaşların kendi ülkelerine olan güvenini artırmaktadır. Bu durumda uygulanan bir politika eleştirilebileceğinden ülkenin yumuşak gücünü desteklemektedir. Çünkü diğer ülkeler tarafından bu durum özgür konuşmanın bir işareti olarak görülmektedir. Diğer bir liberal uluslararası ilişkiler teorisi ise ekonomik karşılıklı bağımlılıktır. Küreselleşme kapsamında baktığımızda tüm ülkeler birbirlerini zorlamaktan ziyade ekonomik olarak birbirlerine bağımlılık gösterirler buda sert güçten çok yumuşak gücün pozisyonunu göstermektedir. Sonuçta, bir devletin önemli ekonomik kaynakları bulunuyorsa, ekonomik olarak daha zayıf olan ülkelerin davranışlarını değiştirebilmektedir. Bunun sebebi ise serbest ticaret ve ekonomik kaynakların diğer ülkelere çekici gelmesi olarak yorumlanabilir. Başarılı bir liberal ekonomi de diğer ülkelerin bu başarılı modeli benimsemesi yönünde isteklilik yaratmaktadır.

Sert gücün ölçülmesi her zaman yumuşak güçten daha kolay olmuştur. Örneğin; füzelerin, tankların ve birliklerin sayısını saymak yumuşak gücü anlamaktan daha kolaydır. Bu kapsamda yumuşak gücü daha iyi anlayabilmek için bu makale ile beraber ABD'nin yumuşak gücü, bu gücün içeriği ve ülkenin bu kapsamdaki politikaları ele alınacaktır. Nye yumuşak gücü üç kategoriye ayırmaktadır; ideolojik, kurumsal ve kültürel (Ikenberry ve Nye,2004).

- **İdeolojik Yumuşak Güç:** İdeolojik yumuşak güç, bir ülkenin veya aktörün dünya görüşü, değerleri ve ideolojik yaklaşımları aracılığıyla diğer ülkeleri etkileme yeteneğini ifade eder. Bu, bir ülkenin demokrasi, insan hakları, özgürlük ve adalet gibi ideolojik değerleri veya politika yaklaşımlarını yayma çabası içerir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri, özgürlük ve demokrasiyi destekleyen bir ülke olarak, dünya genelinde demokratik değerleri teşvik etmek için ideolojik yumuşak gücünü kullanır.
- **Kurumsal Yumuşak Güç:** Kurumsal yumuşak güç, bir ülkenin veya aktörün uluslararası kuruluşlara, anlaşmalara ve uluslararası normlara katılımı ve etkisi aracılığıyla gerçekleşir. Bir ülkenin uluslararası organizasyonlarda liderlik rolü üstlenmesi veya uluslararası anlaşmaları teşvik etmesi, kurumsal yumuşak gücün bir örneğidir. Örneğin, Avrupa Birliği (AB), ekonomik ve politik gücünü kullanarak uluslararası normları belirleme ve etkileyici bir rol oynama yeteneğine sahiptir.

- **Kültürel Yumuşak Güç:** Kültürel yumuşak güç, bir ülkenin kültürel ifadesi, sanatı, dil ve medyası aracılığıyla diğer ülkeleri etkileme kapasitesini ifade eder. Bir ülkenin kültürel etkisi, dünya genelinde popüler kültür, sanat eserleri, eğitim programları ve medya yoluyla yayılabilir. Örneğin, Amerikan filmleri, müziği ve televizyon programları kültürel yumuşak gücün bir parçası olarak dünya genelinde büyük bir etkiye sahiptir.

Bu üç kategori, uluslararası ilişkilerde güç kullanımının sadece askeri veya ekonomik faktörlerle sınırlı olmadığını ve bir ülkenin veya aktörün uluslararası etkisini kültürel, ideolojik ve kurumsal faktörlerin bir kombinasyonu ile genişletebileceğini gösterir. (Nye,2014). Makalede aktarılan analizler bu başlıklar altında ele alındıktan sonra ABD'nin Obama ve Trump'ın başkanlık dönemindeki Yumuşak Gücüne ve akabinde uluslararası arenadaki azalan yumuşak gücüne de değinilecektir.

İdeolojik, kurumsal ve kültürel alanlarda dünya, ABD gibi olmak ister ve süreç içinde de ABD dünyayı bu gücünü kullanarak şekillendirmeyi başarmıştır. ABD yumuşak güç, liberalizm ve serbest ticaret ideallerini dünyaya yaymakta son derece başarılı olmuştur. Aslında, uzun süredir hegemonyasını sürdüren ABD, sadece yumuşak güce dayalı kalmamıştır ancak bu unsuru akıllıca kullanabilmiştir. Sert güce ise çıkarlarını sürdürmek için (Afganistan ve Irak müdahalelerinde olduğu gibi) birçok kez başvurmuştur. Her ülkenin olduğu gibi ABD'nin de dış politikasının temel amaçlarından biri farklı ulusların hedefleri olarak kendi amaçlarını benimsetmeye zemin yaratmaktır. Yumuşak güçte ülkelere bunu askeri güç ve teçhizat olmadan sağlayabilmektedir.

2.ABD'NİN YUMUŞAK GÜÇ OLANAKLARI

ABD bağımsızlığını ilan ettikten sonra dış ilişkilerinde refah politikası iç ilişkilerinde ise barış politikası gütmeye başlamıştır. Dönemin ABD Başkanı Monroe, 1823 yılında "ABD'nin Avrupa sorunlarının dışında kalması Amerika'nın da Avrupa'dan gelebilecek etkilere kapatılması" ilkelerini ortaya koymuştur. Monroe'nün dış politikaya bu yaklaşımı yani ülkenin izolasyon politikaları, İkinci Dünya Savaşı'na kadar sürmüştür. Ancak bu dış politika, savaş sırasında Hawaii'deki Pearl Harbor limanına, Japonya'nın saldırması ile beraber son bulmuş ve ABD İkinci Dünya savaşı'na resmen giriş yapmıştır. Böylelikle, ABD Monroe doktrinini terk ederek ve dönemin süper güçlerinden biri olarak, kendini büyük uluslararası sorunlara dahil etmiş bulunmaktadır.

Bu kapsamda aralıklı olarak değişiklik gösteren uluslararası sistemde, uzun bir süredir tek başına hâkimiyetini süren ABD, yumuşak güç kavramlarına ve araçlarına son derece hâkimdir. Hegemonya olarak, sistem içerisindeki normları kendi motivasyonu ve isteği yörüngesinde değiştirebilmektedir. Her ne kadar 21.yy'ın sonlarına doğru ABD'nin dünya lideri pozisyonunda aşınmalar ve soru işaretleri meydana gelmiş olsa dahi, ülke halen daha küresel sistemin en kuvvetli aktörüdür⁵⁸. Bu kapsamda da yapılan analiz ve araştırmalar sonrasında ortaya çıkan ortak fikir ise şu an içinde bulunduğumuz konjonktürde ABD'nin sert ve yumuşak gücünün birleşimine yaklaşacak başka hiçbir devletin bulunmadığıdır (Kennedy, 2015,s.626-627).

ABD, Dünya askeri harcamalarının %37'sini tek başına gerçekleştirmektedir (Lopez da Silva ve Marksteiner,2020).Bunun yanında elinde bulunan savaş teknolojileri kabiliyetleri ise başka ülkelerde bulunmamaktadır. Aynı zamanda kuvvetli bir nükleer güç olan ABD, ekonomik açıdan da dünyada benzeri olmayan bir konumda bulunmaktadır. Bunun nedeni ise bu ülkenin kapitalizminin, uluslararası ticaretin, finansın kalbi olması ve Doların da sahibi olması olarak yorumlanabilmektedir.

ABD içinde bulunduğumuz uluslararası sistemdeki süper güç pozisyonunu sürdürmesi için tüm kaynaklara sahip olsa dahi gücünü sürdürebilmesinin ana nedenlerinden birinin kendisinin sahip olduğu yumuşak güç unsurları ve bunları kullanma kabiliyeti olduğu da yadsınamaz bir gerçektir. ABD'nin yumuşak gücü, ekonomik, demografik, kültürel, teknolojik ve politik güçleri tarafından da desteklenerek daha kuvvetli kılınmaktadır. Ekonomik ve teknolojik yönden bakıldığında dünyanın en büyük şirketlerine hâkim olan ABD, film endüstrisinde de Hollywood gibi bir güce sahiptir. Bunun yanı sıra dünyanın en iyi üniversitelerinden çoğuna ev sahipliği yapmaktadır (Sarmaşık Ligi). Aynı zamanda dünyaca ünlü akademisyenler, sanatçılar, oyuncular ve sporcular yetiştirmektedir.

ABD'nin demokratik sistemi, yaşam tarzı, rekabetçi serbest ticaret anlayışı, insan hakları üzerine çoğu ülkeden daha ilerici bir tutum sergilemesi, teknolojik gelişmelerde en ilerde olması, müziği ve yeme içme alışkanlıkları gibi birçok etken daha dünya çapında kabul görmüş olmakla beraber birçok ülke tarafında da taklit edilmektedir. Bunlara ek olarak,

Amerikan ifade özgürlüğünü yansıtan internette bir yumuşak güç unsuru olarak tanımlanabilmektedir(Nye,2004).

Bunu yanı sıra, Marshall Planı gibi finansal yardımlarla da ülkenin yumuşak gücünü pekiştirebilmiştir. İkinci Dünya savaşıdan sonra Marshall Planı kapsamında, ABD, Avrupa'nın Sovyetler Birliği'nin etkisi altında kalmasını önlemek adına gıda ve tıbbi bakım gibi yardımların yanı sıra kamu hizmetleri de sağlamıştır. O dönemde bu yardımlar kapsamına Türkiye'de girmiş ve Batı bloğunun ittifaklarından biri olarak kabul edilmiştir(Kissinger,2007,s.427-428)

Verilen örneklerden anlaşılacağı üzere, ABD'nin farklı alanlarda gösterdiği başarıları onun yumuşak gücünü kuvvetlendirmektedir. ABD'de bulunan ve dünyaya hüküm eden basın, sosyal medya ve üniversiteler her zaman kamu diplomasisinin kullanımını kolaylaştırmıştır. Bu zamana kadar bahsedilen bütün yumuşak güç olanakları, ABD'nin diğer devletlere oranla daha büyük bir güce sahip olduğunu ve diğer ülkelerde hayranlık uyandırdığı için ahlaki bir otoriteye de sahip olduğu manasına gelmektedir. Ancak yumuşak gücü bu kadar kuvvetli olan ABD, uluslararası siyasette, yıllar boyunca birçok popüler olmayan politik faaliyete imza atmıştır. Bu hamlelerle de kendinin uluslararası alandaki imajlarına zarar vermiş ve vermeye devam etmektedir.(Nye, 2016,s. 27). ABD'nin yumuşak gücünün güçlü olmasına rağmen uluslararası arenada popüler olmayan politika faaliyetlerine imza atması ve uluslararası itibarına zarar vermesine örneklerden biri, 2003 yılındaki Irak Savaşı'dır.

Irak Savaşı, ABD ve Birleşik Krallık'ın, Saddam Hüseyin'in Irak'ta kitle imha silahlarına sahip olduğunu iddia ederek Irak'a yönelik bir askeri müdahale gerçekleştirmesini içeriyordu. Ancak bu iddialar daha sonra doğrulanmadı ve Irak'ta bu tür silahların bulunmadığı ortaya çıktı. Savaşın sonucunda Irak'ta istikrarsızlık ve şiddet arttı, yüz binlerce insan hayatını kaybetti ve bölgedeki dengeler büyük ölçüde değişti.

Bu askeri müdahale, uluslararası toplumda geniş çapta eleştirildi ve ABD'nin uluslararası itibarına ciddi zararlar verdi. ABD, diğer ülkelerle ilişkilerinde bir güven kaybı yaşadı ve savaşın meşruiyeti ve sonuçları konusunda tartışmalar devam etmektedir. Bu olay, ABD'nin yumuşak gücünün, uluslararası arenada popüler olmayan politika kararları almasının ve bu tür kararlarının uzun vadeli itibarına zarar vermesinin bir örneğini temsil etmektedir.

3. ABD'NİN İDEOLOJİK VE KURUMSAL YUMUŞAK GÜCÜ

ABD, Soğuk Savaş'tan kazanan taraf olarak çıkması ve Nye'in yumuşak güç kavramını ortaya çıkarmasını takiben, uluslararası ilişkiler alanında kendisinin öngörülerini gerçekleştiren bir

devlet konumuna gelmiştir. Liberalizm akımı başta olmak üzere buna bağlı olarak gerçekleşen tüm gelişmeler, dünya çapında ABD'nin değerlerini yaymış ve diğer ülkeleri etkisi altına almıştır. ABD, dünya'da tek kutuplu merkez haline gelmiş ve Fukuyama'nın da dediği gibi "Tüm Dünya'nın ulaştığı bir son olarak kabul edilen siyasi noktaya gelinmiştir" (Fukuyama,2012) Fukuyama'nın bu fikrini aktarırken dünyanın sonu ifadesini kullanmasının nedeni ise ABD'nin yaydığı liberalizme bağlı olarak gelişen düzenden daha iyi bir düzen olmadığı ve tarihin sonun geldiği tezini savunmasıdır (Li,2018).

Yayılan liberalizm görüşü ile beraber 1980-2010 yılları arasında liberal demokrasi ile yürütülen ülkeler 100'den 150'ye kadar yükselmiştir (Huntington,1991).Bu dönemde Sovyetler Birliği'nin çöküşü, Doğu Avrupa'daki komünist rejimlerin çöküşü ve diğer otoriter rejimlerin liberal demokrasiye geçişi gibi olaylar, liberal demokrasinin yayılmasını teşvik etmiştir ve dönemdeki en belirgin olaylar şunlardır:

1.Sovyetler Birliği'nin Çöküşü: 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması ve ardından Sovyetler Birliği'nin çöküşü, Doğu Avrupa'daki komünist rejimlerin sonunu getirdi. Bu olaylar, Doğu Avrupa ülkelerinde liberal demokrasiye geçişin kapılarını açtı. Özellikle Polonya ve Çekoslovakya gibi ülkeler, demokratik reformları benimsemeye başladılar.

2.Doğu Avrupa'da Demokratik Değişim: Doğu Avrupa'daki ülkeler, otoriter komünist rejimlerden liberal demokrasiye geçiş sürecine girdiler. Bu süreç, demokratik seçimlerin düzenlenmesi, siyasi partilerin kurulması ve temel özgürlüklerin genişlemesiyle karakterize edildi.

3.Diğer Otoriter Rejimlerin Değişimi: Sovyetler Birliği'nin çöküşü, diğer otoriter rejimler üzerinde de etkili oldu. Latin Amerika, Asya ve Afrika'da birçok ülke, demokratik reformlara yönelmeye başladı. Bu dönemdeki örnekler arasında Güney Kore, Güney Afrika ve Şili bulunmaktadır.

4.Uluslararası Destek ve Baskı: Uluslararası toplum, liberal demokrasinin yayılmasını teşvik etmek için çeşitli diplomatik ve ekonomik baskılar uyguladı. Ekonomik yardım, demokratik reformları teşvik etmek için kullanıldı ve demokratikleşme süreçlerine destek sağlandı.

5.Medya ve İletişim Teknolojileri: Bu dönemde medya ve iletişim teknolojilerinin gelişimi, bilgi akışını hızlandırdı ve insanları demokratik değerler konusunda bilinçlendirdi. Televizyon, radyo ve internet gibi araçlar, demokrasi yanlısı hareketlerin ve değişim isteyen toplulukların seslerini duyurmasına yardımcı oldu.

Bu faktörlerin bir araya gelmesi, 1980'lerin sonlarından 2000'lerin ortalarına kadar olan dönemde liberal demokrasinin yayılmasını hızlandırdı. Bu süreç, dünya genelinde liberal demokrasinin kabul edilmesini ve uygulanmasını teşvik etti ve birçok ülkenin siyasi manzara ve toplumsal yapısını değiştirdi.

Bunun yanı sıra Wall Street Journal ve Heritage tarafından yayınlanan sıralamalara göre ise kapitalist ekonomilerinin sayısı 40'tan 100'e yükselmiştir (Nye,2016,s.27). Liberalizme karşı gösterilen bu ilgi, insanlık tarihinde daha önce hiç bu kadar ülkede, yeni bir sistem için gösterilmemiştir. Bu kapsamda ülkeler liberalizme geçiş yapmak için birçok eski ekonomik ve siyasi düzeninden vazgeçmiştir.

Yani, bir devlet, gücünü başkalarının gözünde meşru gösterebilirse, isteklerine karşı daha az dirençle karşılaşacaktır. ABD örneğindeki gibi ideolojisi çekiciyse, diğer ülkeler bahse konu olan ülkeyi gönüllü olarak takip edecektir. ABD'nin yumuşak gücünün temeli ise liberal demokratik siyaset, serbest piyasa ekonomisi ve insan hakları gibi temel değerlerdir yani özünde liberalizmdir (Nye,2016,s.28).

3.1.Yumuşak Güç Aracı Olarak IMF, DB VE DTÖ

Bahse konu olan alanlarda dünya ABD gibi olmak ister, bu çekim de ABD'nin Dünyayı şekillendirmesine yardım eder. Nye'ın yumuşak güç anlayışını izleyen çeyrek yüzyılda, dünya meseleleri onun tahminlerinin sınırları içinde gerçekleşmiştir. ABD Soğuk Savaşı kazandıktan sonra, Amerikan liberalizmi dünya çapında benzersiz bir çekiciliğe sahip olmuş, tüm dünya oy vermek ve özgür konuşmak istemiştir. Yani, Nye'ın yumuşak güç kavramı ideolojik dönüşümü sağlayan unsur olmuştur. Bu geçiş esnasında ABD, ittifak devletleri ile beraber Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi yeni düzenini destekleyecek, uluslararası kurumlar kurarak bunları dünya çapında genişletmiştir.

Günümüzde de ABD, yumuşak güç uygulaması olarak ve başkalarının çıkarları ile iş birliği yapmak için IMF, DB ve DTÖ'yü kullanmaktadır. Bu kurumlara kendi değerleri ve kültürleriyle nüfuz ederek, oluşturduğu etkilerle diğer üye devletleri doğrudan değil ama dolaylı yoldan kendi değerlerine bağlı olmaya teşvik etmektedir.

ABD, diğer ülkelerin kendi ideolojisi, ticari liberasyonu ve demokratikleşmesi gibi liberal uygulamalarını benimsenmesine yönelik krediler, ticaret anlaşmaları ve mali yardımlar koşturduğundan dolayı, bu benimsediği uygulamalar, üç kurumun da gündemlerine yansır çünkü bu örgütlerin hepsi liberal (demokratik) ve serbest piyasa (piyasa/ticaret liberasyonu) politikalarını desteklemektedir. IMF ve DB kurumlarının yaptıkları yardım ve kredilendirme

etkileri ile üye ülkelerde 1980-2011 yılları arasında demokratikleşme üzerinde olumlu etkiler yarattıkları yapılan araştırmalar kapsamında kanıtlanmıştır (Blyth, 2002).

Bu faydaların yanı sıra IMF, Amerika Birleşik Devletleri için sağlam bir finansal yatırımdır. ABD'nin ikili kredi ve kalkınma yardımı kaynaklarının son derece kısıtlı olduğu zamanlarda, küresel piyasalardaki dalgalanma ile mücadele etmek için büyük miktarlarda finansman sağlamıştır. Trump yönetimi zamanında Arjantin'e verilen 50 Milyar ABD Doları olan IMF kredisi ise bu durumun son zamanlardaki güçlü göstergelerinden bir tanesi olmuştur. Bu kapsamda, ABD'nin çok taraflı iş birliğine dayalı küresel ekonomi vizyonunun kalbinde yer alan bir kuruluş olan IMF, ABD'nin ulusal güvenliği ve dünya çapındaki ekonomik çıkarları için son derece değerlidir. IMF, onlarca yıldır ABD için stratejik öneme sahip ülkeleri destekleyerek aynı zamanda gerçekleşen küresel şokların ABD ekonomisi üzerindeki etkisini de azaltmıştır (Smith,2022).

ABD aynı zamanda terörizme devlet desteğini sona erdirmek için uluslararası koalisyonlar oluşturmuş ve bu kapsamda “istekli ve yetenekli devletler” ile çalışmıştır. Afganistan ve Irak savaşları örneklerinde olduğu gibi NATO gibi ittifakları kullanarak terörizm ile savaşmalarına katkı sağlamıştır. Aynı zamanda DTÖ gibi kurumlardan aldıkları güç ile de finansal yardımlar sağlayarak, destek konusunda isteksiz devletleri de ikna etmeye çalışmaktadır. Yani bir başka deyişle güvenlik kapsamında iş birliği yapmaya daha az istekli olan ülkelere mali yardım olasılıkları ile ikna etmeye hedeflemektedir.

ABD'nin yumuşak gücü, bahse konu kapsamlı savaşlarda, ekonomik ve sosyal iniş çıkışlar yaşamasının yanında savunmasız olan devletler üzerinden genellikle uluslararası kuruluşlarla birlikte çalışarak istikrarsızlıkla mücadele etmek ve ülkeleri yeniden inşa etmek özelinde inşa edilmiştir. Bu kapsamda ABD ile çalışan STK'lar ve kamu-özel ortaklıkları, süreçler boyunca kilit oyuncular olarak gözükmektedirler. ABD, terörle mücadele süreci boyunca STK'lar ile birlikte çalışmış, açık bilgi ve desteği teşvik etmek içinse kuvvetli medya oluşumlarından yardım almıştır (Saleh,2012, s.66).

Ancak daha sonraki bölümlerde bahsedileceği üzere yumuşak gücü kuvvetli olan ABD'nin bu gücünde en gözle görülür yaşadığı azalma, George Bush'un Irak savaşı esnasında ABD'yi ahlaki bir ülke olarak ilan etmesi ve ahlaki olmanın her kültürde ve zamanda aynı olduğunu iddia etmesi ile başlamıştır (Bush, 2001).Daha sonrasında ise ABD'nin ideolojik ve kültürel iddiaları gerçeklikten uzaklaşmaya başlamıştır. Bu kapsamda dünyadaki toplumlar nezdinde

güvenirliğini de yitirmiştir. Makalede değinilecek olan bu azalan güç ile beraber gerçeklikten kopan ABD'nin yumuşak gücünün meşruiyetine duyulan güven de derinden sarsılmıştır.

3.2. ABD'İN KÜLTÜREL YUMUŞAK GÜCÜ: HOLLYWOOD

Kuvvetli bir kitle iletişim aracı olan sinema, küreselleşen dünyada insanlara çok rahat bir biçimde ulaşıp insanları etkileyebilmesinden dolayı oldukça önemli bir yumuşak güç kaynağıdır. Bu kapsamda da devletler kendi değerlerini öteki toplumlara yaymak ve üzerlerinde etki oluşturmak amacıyla sinemayı bir araç olarak kullanmaktadır. Birinci Dünya savaşıdan sonra küresel sinema sektörüne hâkim olan ve şu anda da dünyanın sinema konusunda en kuvvetli endüstrisi ABD'ye aittir.

Hollywood, ABD'nin en kuvvetli yumuşak güç araçlarından bir tanesidir. ABD uluslararası sistemde politik hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla film endüstrisini kullanmaktadır. Bu kapsamda küresel film endüstrisinin de yardımı ile diğer toplumların inançlarını, fikirlerini, kültürel ve sosyolojik yapılarını manipüle ederek, kendi siyasi adımlarını meşrulaştırmakta son derece başarılıdır.

Yarattığı filmler aracılığı ile de daha rahat edebileceği bir ortam yaratmış ve hala yaratmaya devam etmektedir. Bu sadece ABD için geçerli olmasa da bu endüstriyi şimdiye kadar etkin kullanan ülke konumundadır. Kısacası filmlerde, kullanılan müzikler, kostümler ve semboller vasıtasıyla ABD kültürünü, demokrasisini ve siyasi değerlerini toplumlara empoze etmektedirler.

Filmlerden bazılarını incelemek gerekirse, Django filmi, köleliğin eleştirisi üzerine kurgulanmıştır. Bu kapsamda filmde lanse edilmek istenen olgu ABD'nin uluslararası sistemde olan bütün halklar tarafından kabul edilme istediği ve bu halkların hepsinin eşit ve özgür olması gerektiği olmuştur. Lincoln filmi ise 19. yy 'da gerçekleşen Amerikan iç savaşı sırasında, köleliğin kaldırılmasına ilişkin savaşan Amerikan başkanı Abraham Lincoln 'u ve onun savaş arkadaşlarının verdiği mücadeleyi anlatır. Filmde eşitlik ve özgürlüğün, insanlar ve halklar için en önemli unsur olduğunu, bu prensiplerin olmazsa olmayacağını ve bunların hepsinin savunucusunun ise ABD olduğunu seyirciye aktarmıştır. Son örnek olarak ise bir başka Hollywood yapımı olan ARGO filmi, 1979 İslam devrimi sırasında İran'da işkenceye maruz kalan Amerikalıları anlatmaktadır. Filmde, ABD'nin düşmanı olan İran ise insan haklarına saygısı olmayan, cani ve terörist bir ülke olarak lanse edilmektedir. Bu kapsamda ABD, İran'ın yanı sıra filmde kullandığı diğer cisimler ve motiflerle de İslam Dünya'sında

şiddet ve terörizmin var olduğunu aktarmaktadır. ABD'nin ise bu konjonktürde kurtarıcı olduğu ve bunun sebebinin de demokrasiye ve insan haklarına sahip çıkan liberal bir ülke olması, seyircinin bilinçaltına işlenmektedir (Pınar,2017, s. 3).

Bu örnekler, Hollywood filmlerinin, ABD'nin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel değerlerini diğer toplumlara yayan ve bu ülkenin uluslararası arenada daha rahat hareket etmesine olanak sağlayan güçlü argümanlar içerdiğini açık bir şekilde göstermektedir. Bu bağlamda, Hollywood filmlerinin ABD'nin dış politikasına önemli ölçüde katkı yaptığını söylemek yanlış olmayacaktır.

4. ABD'NİN AZALAN YUMUŞAK GÜCÜ

21.yy, ABD'nin küresel yumuşak güç imparatorluğu olsa dahi, yüzyılın son çeyreğinde bu sekteye uğrayıp yeni bir hale everilmiştir. Neo-liberal ekonomik devrimler, dünyadaki devletleri güçlendirmek yerine zayıflatmaya başlamış ve ekonomik dengesizlikler yaratmıştır. Tek başına piyasa, devletler ve toplumlar için birleştirici bir güç olamamıştır. Birçok ülkede genel olarak borç artışı, ekonomik eşitsizliğin artması ve istikrarsız büyüme durumları gibi bir dizi olumsuzluklar yaşanmaya başlanmıştır (Nye,2004, s.16–20).

Birçok ABD liderinin belirttiğini Clinton'ın ulusal güvenlik danışmanı Lake'de belirtmiş ve Amerika'nın gelecekteki refahını yurt dışındaki demokrasiyi ve liberal değerleri teşvik edebilmesine bağlamıştır. Batı bloğu, buna dayanarak dünyanın diğer ülkelerindeki farklı sistemleri de liberalizme dönüştürmek için yumuşak güç unsurlarını kullanmıştır. Batı Bloğunun bir diğer önemli üyesi olan Avrupa Birliği ise ABD'ninkine emsal bir rol oynayarak, Avrupa'daki işleri benzer şekilde yürütmüştür. Uzun bir süredir,dünyadaki, çok sayıda ülkenin kendi egemenliklerinin aynı liberal değerlere dayalı ortak kurallar dizisine tabi kılmak için gönüllü olarak terk etmelerine şahit olunmuştur. Bu kapsamda Brüksel'in önerisi de Nye'inkiyle mükemmel bir uyum için olmuş ve tüm üye devletler ve AB üyesi olabilecek potansiyel devletler, Batı Avrupa'nın istediğini isteyen bir konuma gelmiştir. Çok farklı bir kültüre ve değerlere sahip Türkiye ve Rusya ile savaş riskini göze alan Ukrayna'da bu devletler arasındaki yerini almıştır.

ABD'nin yumuşak güç imparatorluğunda bazı şeylerin ters gitmesinin en önemli nedenlerinden biri liberalizmin aktarıldığı bazı ülkeler için ne liberalizm ne de demokrasinin doğru yönetim şekli olmamasıdır (Zakaria,2003).1970'lerin ve 1980'lerin “üçüncü dalga” demokrasilerinde, Soğuk Savaştan sonra AB ve NATO'ya katılmak için acele eden Doğu Avrupa devletlerine ve son olarak Arap Bahar'ını atlatan ülkeler, liberalizm ve demokrasiyi

yürütmekte zorlanmıştır. Bu devletlerden çoğunda ise, liberalizm insanlar için oldukça olumsuz sonuçlar doğurmuştur. "Üçüncü dalga demokrasi" terimi, ülkelerin demokratik geçiş süreçlerini ve demokrasiye geçişlerini tanımlayan bir terimdir. İlk demokrasi dalgası 19. yüzyılın sonlarına doğru başlamıştı ve 20. yüzyılın başlarına kadar devam etmişti. İkinci demokrasi dalgası ise İkinci Dünya Savaşı sonrası ve Soğuk Savaş döneminde gerçekleşmişti.

Üçüncü dalga demokrasi, 1970'lerin sonlarından 1990'lara kadar olan dönemi ifade eder ve bu dönemde birçok otoriter veya askeri rejim, demokratik rejimlere dönüş yapmıştır. Üçüncü dalga demokrasi, özellikle Latin Amerika, Doğu Avrupa ve bazı Asya ülkelerinde demokratikleşme süreçlerinin yaşandığı bir dönemi temsil eder.

Bu dönemde Doğu Avrupa'daki komünist rejimlerin çöküşü, Latin Amerika'da askeri yönetimlerin yerini demokratik hükümetlere bırakması gibi önemli olaylar yaşanmıştır. Ayrıca, 1980'lerin sonlarında ve 1990'ların başlarında Güney Afrika'da "apartheid" rejiminin sona ermesi de üçüncü dalga demokrasinin bir parçası olarak kabul edilir.

Ancak, bu demokratik geçişler bazı zorluklarla karşılaşmıştır ve yeni demokratikleşen ülkelerde çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Özellikle ekonomik sorunlar, etnik veya dini çatışmalar, yolsuzluk gibi faktörler demokrasi süreçlerini olumsuz etkilemiş ve bu ülkelerde istikrarı zorlaştırmıştır (Huntington,1991).

Arap Baharı ise 2010-2011 yıllarında Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da demokratikleşme taleplerini taşıyan bir dizi protesto ve halk ayaklanmasını ifade eder. Arap Baharı sırasında birçok ülkede otoriter liderler devrildi veya görevden alındı, ancak bu süreçlerin sonucunda da istikrarsızlık, iç savaşlar ve siyasi karmaşalar yaşandı. Bu nedenle, Arap Baharı sonucunda bazı ülkelerde liberalizm ve demokrasiye geçiş zorlu bir süreç haline geldi.

Sonuç olarak, üçüncü dalga demokrasi terimi, 1970'lerden 1990'lara kadar olan dönemde gerçekleşen demokratikleşme süreçlerini ifade ederken, bu süreçlerin bazı ülkelerde zorlu ve karmaşık sonuçlar doğurduğu unutulmamalıdır.

Yumuşak güç döneminin bir parçası olan neo-liberal ekonomik devrimin, devletleri güçlendirmek yerine zayıflatması örneği dünyada çoğu kez görülmüştür. Pazar hiçbir zaman birleştirici bir güç olmadığı için büyüme, iyi yönetim ve toplumsal refah sağlamak için her şeyi kapsayan bir mekanizma olabileceği fikri, aslında bir yanılsamadan ibaret olmuştur. Yumuşak gücün küreselleşmesi aslında ulusal toplumların ve uluslararası örgütlerin etkin ekonomik ve politik yönetim kurumları inşa etme kapasitesini aşmıştır. Buna karşılık ise

artan borç, artan eşitsizlik ve istikrarsız büyüme genel bir politik-ekonomik krize sebebiyet vermiştir.

Mahbubani'ye göre yumuşak güce ve meşruyetine duyulan güven o kadar fazladır ki, onun adına sert güç kullanılmaya başlanmıştır (Mahbubani, 2019). Irak Savaşı ve Avrupa'nın desteği ile gerçekleşen Libya müdahalesi bunun en belirgin örneklerindedir. Her iki durumda da ABD ve Avrupa daha kötü bir pozisyonda kalmıştır. Bunun yanı sıra yumuşak gücün kibri, onun kendi başına var olabileceği yanılsamasına sebebiyet vermiştir. Ancak Nye'in belirttiği üzere gerçekte, yumuşak güç, sert gücün bir uzantısıdır ve her zaman öyle kalacaktır(Nye,2016, s. 27).

ABD'nin dünyadaki birçok yeni demokrasi gibi fakir, yoksul ve zayıf hale geldiğini, ancak liberal değerlerini ve kurumlarını koruduğu bir dünya düşünürsek, onun gibi olmayı istemeye devam edecek çok fazla ülke kalmayacaktır. Yumuşak gücün tek başına etkili olabileceği yanılgısı, Irak'ta Saddam Hüseyin'in devrilmesinden sonra ülkenin otomatik olarak liberal bir demokrasi haline geleceğine dair bir yanılgıya da zemin hazırlamıştır. Ancak gelişen olaylar ve sonuç neticesinde bunun ne denli bir yanlış anlaşılma olduğu rahatça görülebilmektedir. Bir başka örnek ise ABD'nin 2001'de Taliban'ı devirmesinin ardından Afganistan'da demokrasi ve istikrarın tesis edilmesi için önemli çabalar harcamasıdır. Ancak Afganistan'da yaşanan iç savaşlar, etnik ve dini çatışmalar, yolsuzluk ve güvenlik sorunları, demokrasinin sağlıklı bir şekilde kök salmasını engellemiştir.

Yumuşak güç aynı zamanda çok kırılğan ve kolayca farklı bir tarafa çevrilebilme özeliğine sahiptir. Bu kapsamda uzun zamandır internet ve sosyal medyada bazı hükümetlerin ve parçalanmış devletleri deviren sayısız renkli devrimlerinde arkasında bulunmuştur. Bu tür yumuşak güç kullanımının örneklerinden biri Ukrayna'da 2004'teki Turuncu Devrim'dir. Ukrayna'da yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin sonuçları hileli olduğu iddiasıyla başlayan protesto gösterileri, sosyal medya ve diğer dijital iletişim araçlarıyla koordine edildi. Bu protestolar, Batı yanlısı reformlar ve demokrasi talepleriyle ilerledi.

Ayrıca, 2011 yılında Mısır'da gerçekleşen Arap Baharı protestoları da dijital medyanın ve sosyal medyanın etkili bir şekilde kullanıldığı bir örnektir. Sosyal medya platformları, protestoların organize edilmesi, haberlerin yayılması ve dünya genelinde dikkat çekilmesi için önemli bir rol oynadı.Bu tür olaylar sadece demokratik değişikliklere yol açmamıştır. Özellikle Arap Baharı sonrası dönemde bazı ülkelerde istikrarsızlık ve çatışmaların arttığı

ve demokratikleşme yerine otoriter yönetimlerin yerine geldiği görülmüştür. Yani, yumuşak gücün kullanımı sonuçlar üzerindeki etkisi karmaşık ve çeşitli olabilir.

5.OBAMA ve TRUMP BAŞKANLIĞI DÖNEMİNDE YUMUŞAK GÜÇ

İkinci Dünya Savaşından sonra uluslararası arenada ABD, Ortadoğu'da İngiltere'nin bıraktığı yeri doldurmuştur. O zamandan bu zamana kadar da hem dünyada de hem de Ortadoğu bölgesinde hâkim olan güç olarak bulunmuştur. Ancak geçen sürelerden sonra Amerika'nın bölgedeki imajı ilk zamanlara nazaran kötüleşmiştir. Bu yaratılan algının sebeplerinden en önemlisi; ABD'nin uyguladığı dış politika tercihleri olmuştur. Özellikle George W Bush dönemi ve 9/11 ile başlayan süreçte “Yeni Muhafazakâr Devrim” politikaları uygulanmıştır. Bu politikalar kapsamında Ortadoğu'da saldırgan bir tavır sergileyen ABD, Afganistan ve Irak savaşları ile teröre karşı savaş ilan etmiş olsa dahi bu savaşlar daha çok İslam'a karşı olarak algılanmıştır(Öztürk,2017). Ancak ABD daha sonrasında ilerlediği ofansif realizm yörüngesinden, Obama yönetimi ile çıkmaya çalışmıştır. “Değişim” sloganıyla ile ABD'nin yeni Başkanı olan Obama kendisinden önceki iktidardan daha farklı bir yol izlemiştir. Obama yönetimi, Bush yönetiminden sonra göreve geldiğinde ABD'nin güvenlik stratejisi olarak sert ve yumuşak gücün kombinasyonu olan akıllı gücü kullanmıştır. Obama, sert güç ve yumuşak gücü beraber kullanarak hem güçlü hem de meşru kalma yolunu benimsemiştir. Bu yolu tercih etmesinin sebebi ise bir devletin ne kadar güçlü olursa olursun küresel Dünya'da tek başına hayatta kalamayacağını anlamasından kaynaklanmıştır (Valdés ve Duarte, 2011 s.97-100). Daha öncesinde ABD'nin yürüttüğü kamu diplomasisinin güçlü bir iletişim stratejisine sahip olmadığı da görülmüştür (Sakarya, 2019).Yürüttüğü başkanlık kampanyası kapsamında değişimi vurgulayan ve Amerika'nın uluslararası güvenilirliği ve yapıcı diplomasisini yeniden inşa etmeyi amaçlayan Obama, Amerika'nın kriz yaşadığı devletlerle gerilimler ve anlaşmazlıklar üzerinde müzakereler yürütürken Bush döneminde ABD'nin bölgesel ve ikili ilişkilerini sarsan ve krizle geçen yılları geçmişte bırakmayı hedeflemiştir.

Kendi ekibini diplomasi sanatında eğitim görmüş eski Clinton dönemi danışmanlarıyla birlikte kurarak ana hedefini müzakereler olarak belirlemiştir. Bu doğrultuda Obama ilk başkanlık döneminde Amerikan Kamu Diplomasisini, 21.yy'ın zorluklarının (hibrit savaş ve güç rekabeti dâhil) üstesinden gelmek ve yurtdışında yıllarca süren çatışmalardan sonra Amerikan liderliğini yeniden kurmak için “akıllı” bir araç olarak yeniden şekillendirmiştir (Nye,2008). Dışişleri Bakanlığı'nın başında olan Hillary Clinton (2008-2012) ile ilk Obama

yönetimi, sert ve yumuşak güç araçlarının daha dengeli yürütülmesini savunmuş ve kamu-özel ortaklıkları aracılığıyla da yeni “akıllı katılım” stratejileri başlatmıştır. Bu kapsamda Hillary Clinton 21.yy için “yeni bir kamu diplomasisi” tanımlamayı başarmış olup, ABD’yi daha iyi huylu bir hegemonya olarak tanıtmaya hedefini benimsemiştir. Sivil gücü ise yurt dışında Amerikan çıkarlarını desteklemek için ayrıcalıklı bir varlık olarak kullanan Dışişleri Bakanı Clinton, dış politikada kendi Amerikan yumuşak gücünü empoze eden bir yol sergilemiştir (Hallams,2011).

Obama dış politikası kapsamında ABD’nin yumuşak gücünü daha çok kullanmış bir başkan olmuştur. Ukrayna krizi zamanında verdiği yumuşak güç tepkisiyle bölgedeki tansiyonu düşürmeye yardımcı olmuş ve ABD’yi geniş çaplı askeri operasyonlara dâhil etmek yerine diplomatik araçların kullanmayı tekrar tekrar savunmuştur. Aynı zamanda ABD’nin Müslüman toplumlardaki imajını değiştirmek için bir çalışma başlatmıştır. Bu kapsamda itibar kaybeden ve imajı zedelenen ABD’nin, durumunu düzeltmesi için atılımlarının kuvvetli bir bölümünün Obama dönemi ile gerçekleştiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu düzeltmelere yönelik Obama’nın Kahire Üniversitesi’nde yaptığı konuşma da “medeniyetler çatışması” üzerinden yıllardır sürdürülmüş olan ABD’nin muhafazakâr politikalarının değiştiğini gösteren bir konuşma olmuştur. Obama bu ve benzeri atılımları ile ABD’nin barışçıl yüzünü göstermeyi hedeflemiştir. Obama’nın konuşmasının ana amacında ise ABD’nin küresel popüleritesini ve ikna etme yeteneğini, yani yumuşak gücünü yeniden inşa etme çabaları yer almıştır. Bush yönetiminde farklı olarak Kahire konuşmasında uluslararası karşılıklı bağımlılığın önemini vurgulamıştır. “Birbirimizi dinlemek, birbirimizden öğrenmek, birbirimize saygı göstermek ve ortak bir zemin bulmak için devamlı olarak çaba göstermeliyiz. Mukaddes Kuran’ın bize söylediği gibi, “Allah’ı aklından çıkarma ve daima gerçeği söyle.” Benim bugün yapmağa çalışacağım şey, insan olarak paylaştıklarımızın bizi ayıran güçlerden çok daha kuvvetli olduğu yolundaki inancımın şaşmadan, önümüzdeki fevkalade görevin önemini bilerek, elimden geldiği kadar gerçekleri yansıtmaktır.” (Rachman,2009). Obama, Bush’un aksine kamu diplomasisi araçlarını daha etkin kullanmıştır. Bush zamanında kaybedilen meşrutiyeti de yeniden inşa etmeye çalışmıştır. Bu düşünceler doğrultusunda 2011 yılında önce Irak’tan daha sonra 2014 yılında da Afganistan’dan çekilmiştir.

Ancak daha sonra Afrika (Libya) ve Suriye’de gerçekleşen çatışmalar, Rusya’nın yeniden uluslararası arenada zorlu bir güç olarak ortaya çıkması ve 2014’ten sonra doğrudan ABD

vatandaşlarını hedef alan terör tehditleri, ABD dış politika araçlarının daha fazla militarizasyonuna ve dolayısıyla Amerikan yumuşak gücünün düşüşüne sebebiyet vermiştir. Obama özünde bir yumuşak güç başkanı olsa dahi aynı zamanda bir pragmatist, "akılcı" başkan olarkten da bilinmektedir. İçinde faaliyet gösterdiği sert güç dünyasını her zaman farkında olmuş ve bu da çoğu zaman politika seçimlerini kısıtlamıştır.

Trump başkanlığı döneminde ise yumuşak güç tamamen bir diplomasi aracı olmaktan çıkmış ve ABD dış politikasında kamu diplomasisinin yerini sert söylem ve yaptırımlar almıştır(Öncel,2018,s. 92-104). Obama'nın ılıman dış politikalarının aksine iktidarından bir yıl sonra Trump, ABD'nin Paris İklim Anlaşması'ndan çekildiğini duyurmuş ve yeni bir ABD büyükelçiliği açma konusundaki isteksizliğini gerekçe göstererek Londra ziyaretini de iptal etmiştir. Donald Trump, dış politikadaki kilit yönlerini açıkladığı başkanlık konuşmasında ülkesinin Trans-Pasifik ortaklığından çekilmesi, siber saldırılara karşı savunma planı geliştirmesi, tüm enerji kaynaklarının çıkarılması üzerindeki kısıtlamaların kaldırması, göçmenlik politikalarını gözden geçirilmesi ve bu kapsamda Amerika-Meksika sınırında bir duvar inşa etmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Trump, aynı zamanda ABD sınırlarının göçmenlere kapatılması gerekliliğini savunarak, yumuşak güç kullanımına tamamen aykırı politikalar uygulamıştır. Bunun yanı sıra Müslüman ülkelerin ABD'ye girişlerini kısıtlamış ve bundan dolayı da uluslararası kamuoyundan sert tepkiler almıştır. Bağdat'taki ABD Büyükelçiliğine düzenlenen saldırı sonrasında Trump hükümeti, Bağdat havaalanına füze saldırısı düzenlenmiş ve aynı zamanda İran askeri lideri olan Süleymani öldürülmüştür. Süleymani'ye yapılan bu suikast özellikle Ortadoğu bölgesinde büyük ölçekli bir savaş korkusu yaratmıştır (The New York Times,2020).

Donald Trump'ın yönetimi, genel olarak ABD'nin yumuşak gücü ve uluslararası otoritesi için bir çöküşe sebep olmuştur. ABD'nin söylem ve siyasetinin gösterdiği bencillik, yerleşik norm ve değerleri hiçe sayması Trump'ın başkanlığı döneminde ABD'yi müttefiklerinden dahi uzaklaştırmıştır. Donald Trump'ın siyaseti, özellikle kamu diplomasisi olmak üzere, "yumuşak gücün" kaynakları ve araçlarıyla ilgilenmemiştir. Bunun nedeni ise kamu diplomasisinin, politikacılar tarafından yumuşak güç yaratmak ve hükümetin diğer ülkelerle doğrudan iletişim kurma çabaları için kullanılan kilit araçlardan biri olması olarak açıklanabilir. Çünkü Trump başkanlığı boyunca bu araçların hiçbirine önem vermemiş ve dış politikası olarak benimsememiştir. Bu sebeplerden dolayı da Trump'ın ABD başkanı olduğu dönem süresince, ülkenin yumuşak gücüne ciddi zarar gelmiştir.

Trump'ın bu yaklaşımı, ABD karşıtlığının artış göstermesi, politikalarının meşrutiyetinin sorgulanmasına ve diğer ulusları cezbetme yeteneğinin de sekteye uğramasına yol açmıştır. ABD'nin politikalarının güvenilirliğinin sarsılmasının yanı sıra, uygulanan bu politikaların yoksullukla mücadele ve barışı koruma çabalarını da sekteye uğrattığı düşünülmektedir. Bu durumda ABD'nin yumuşak gücünü negatif yönden etkilemektedir. Ancak Nye'in savına göre ABD'nin yumuşak gücünün zedelenmesi ilk değildir. Bu kapsamda ABD'nin bir reform kapasitesinin olduğunu da belirten Nye, örnek olarak 1960'lardaki Amerika'nın ırkçılıkla ilgili problemlerini ve Vietnam savaşı karşıtı protestoları göstermiştir. Zamanında bunların üstesinden gelen ABD'nin tekrardan bu imajı güçlendirebileceğini savunmaktadır (Li, 2018).

SONUÇ

Modern dünyanın gelişmesiyle birlikte bilgi toplumu oluşmuş ve devletlerin önceki dış politika yöntemleri güçlerini ve etkinliklerini kaybetmiştir. Bugün uluslararası arenada kilit ve en önemli faktörler eskisi gibi sadece askeri güce veya nükleer potansiyelin mevcudiyetine odaklı değildir. Artık sert güç kavramından ziyade şiddet içermeyen yumuşak güç kavramı devletlere karşı daha etkili bir yol olmuştur.

Nye tarafından 1980'lerin sonunda ortaya atılan yumuşak güç terimi makalede belirtildiği üzere bir ülkenin başka bir ülkeyi zorlama olmadan istediklerini yapmaya ikna etmesi olarak tanımlanmıştır. Yumuşak gücün yanında, sert güç ise uluslararası ilişkiler alanında gücün esas olarak askeri ve ekonomik araçlardan geldiğini öne süren realist teorinin bakış açısıyla ilişkilendirilir. Yani bir ulusa ekonomik yaptırımlar uygulayabilme veya davranışını etkilemek için bir başka ülkeyi ordusuyla tek taraflı olarak işgal edebilme yeteneği, sert güç stratejileri olarak tanımlanabilmektedir. Bu nedenle, yumuşak gücün aksine sert güç, kişilerin veya kurumların istediği sonuçlara ulaşmak için karşı tarafı zorlama yeteneği olaraktan da yorumlanabilir.

Nye 'a göre başarılı devletler hem yumuşak hem sert güce ihtiyaç duymaktadırlar. Devletler, sert gücüne dayalı olarak başkalarına hükmedebilir; ancak işin içine yumuşak güç unsurları yani; kültürel, ideolojik ve kurumsal (şirketler, vakıflar veya diğer sivil toplum) girdiği zaman daha geniş bir alana yayılabilmektedirler. Bu kapsamda uzun vadede bu yörüngedeki politikalar, ABD örneğinde de olduğu gibi ülkelerin küresel dünyada süper güç olarak hükmedebileceklerini göstermektedir.

ABD bu süreçte, Soğuk savaş sonrası izolasyon politikasını bırakmış ve dünya arenasında giderek güçlenerek söz sahibi olmaya başlamıştır. Zamanında SSCB ile beraber yürüttüğü süper güç rolünü ise tek başına üstlenmeye başlayan ABD, bu kapsamda yeni dünya düzenini şekillendirme hedefine yönelik dış politikalar benimsemiştir.

Nye'in teorisinde ABD kültürü, ideolojisi, değerleri ve kurumları, işbirlikçiler ve destekçiler edinmesine yardımcı olmuş ve ülkenin gücünü pekiştirmiştir. Bu sebeplerden dolayı yumuşak gücü zaman zaman sekteye uğrasa dahi uzun yıllar boyunca dış politikası için son derece önemli bir araç olmuştur. Yani ABD, küresel arenada yumuşak gücünü empoze etme konusunda yıllardır büyük başarı göstermiştir. Belirtilen hususlar kolayca kullanılamasa dahi ABD bunu başarmış ve sonunda diğer toplumlara bilerek veya bilmeyerek, ülkesinin çeşitli değerlerini ve kültürünü benimsetmiştir. Son olarak bu süreç içinde benimsediği politikaların bazıları yüzünden yumuşak gücü azalmış olsa dahi bunu yenileyebilecek kapasiteye her zaman sahip olmuştur.

KAYNAKLAR

- Berridge, G. R. (2010). *Diplomacy: Theory and Practice*. Hampshire : Palgrave Macmillan
- Blyth, M. (2002). *Great Transformations: Economic Ideas and Institutional Change in the Twentieth Century*. Cambridge University Press.
- Bush, George W. (2001). *Our Mission and Our Moment: Speeches Since the Attacks of September*
- Chanda, N. (2007). *Bound Together: How Traders, Preachers, Adventurers, and Warriors Shaped Globalization*. Yale University Press.
- Carr, E. H. (2010). *Yirmi Yıl Krizi 1919-1939* (çev. İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları). (Orijinal eser yayın yılı: 1939).
- Ersoy Öztürk, T. (2017). ABD'nin "Yumuşak Güç" Kullanımı: Barack Obama İmajı Üzerinden Amerikan Dış Politikasının Yeniden İnşası.
<https://kamudiplomasisi.org/pdf/abdninyumusakguckullanimi.pdf>
- Finnemore, M. (1996). Norms, Culture, and World Politics: Insights from Sociology's Institutionalism. *International Organization*, 50(2), 325-347.
- Fukuyama, Francis. (2012), *Tarihin Sonu ve Son İnsan, Çeviren: Zülfü Dicleli*, Profil Yayıncılık, İstanbul.

- Rachman, G. (2009, 1 Haziran). Obama and the Limits of Soft Power. Independent.
- Hallams, E. (2011). From Crusader to Exemplar: Bush, Obama and the Reinvigoration of America's Soft Power. *European Journal of American Studies*, 6(1). <https://doi.org/10.4000/ejas.9157>
- Huntington, S. P. (1991). *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Ümit Köker (Çev.). Yapı Kredi Yayınları
- Ikenberry, G. J., & Nye, J. S. (2004). Soft Power: The Means to Success in World Politics. *Foreign Affairs*, 83(3) <https://doi.org/10.2307/20033985>
- Donnelly, J. (2012). Realizm. In S. Burchill, A. Linklater, ve diğerleri (çev. A. Aslan & M. A. Ağcan), *Uluslararası İlişkiler Teorileri* (s. sayfa aralığı). İstanbul, Türkiye: Küre Yayınları.
- Jones, S. (2020, 27 Ağustos). Understanding Soft Power in US Foreign Policy. ThoughtCo. <https://thoughtco.com/soft-power-in-u-s-foreign-policy-3310359>
- Kagan, R. (2002). Power and Weakness. *Policy Review*
- Keohane, R. O. (1988). International institutions: Two approaches. *International Studies Quarterly*, 32(4), 379-396.
- Li, E. (2018, 20 Ağustos). The Rise and Fall of Soft Power. *Foreign Policy*. <https://doi.org/https://foreignpolicy.com/2018/08/20/the-rise-and-fall-of-soft-power/>
- Lopez da Silva, D., Tian, N., & Marksteiner, A. (n.d.). Trends in World Military Expenditure, 2020 [Review of Trends in World Military Expenditure, 2020]. SIPRI. https://sipri.org/sites/default/files/2021-04/fs_2104_milex_0.pdf
- Mahbubani, K. (2019). *Has the West lost it?: A provocation*. Penguin Books.
- Morgenthau, H. J., & Thompson, K. W. (1993). *Politics among nations: The struggle for power and peace*. New York: McGraw-Hill.
- Chomsky, N., & Achcar, G. (2007). *Tehlikeli Güç: ABD'nin Dış Siyaseti ve Ortadoğu*. Ed. Stephen R. Shalom. Çev. Yavuz Alogan. İstanbul, Türkiye: İthaki Yayınları.
- Nye, J. (2004). *Soft Power*. New York : Public Affairs
- Nye, J. S. (2008). *Smart Power: In Search of an Obama Doctrine*. HarperCollins.
- Nye, J. (2014). *Soft Power The Means to Success in World Politics*, (New York : Public Affairs
- Nye, J. (2016). "Soft Power and European-American Affairs"

- Özel, C. (2018). Yumuşak Güce Bütünsel Bakış. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, ss. 1-27. <https://doi.org/10.28956/gbd.422722>
- Kennedy, P. (2015). *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri* (çev. B. Karanakçı, 14. bs.). İstanbul, Türkiye: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Rowden, R. (2001). IMF-WB-WTO Synthesis Report. United Nations, Washington DC.
- Sakarya, M. (2019, 19 Mart). Neoliberalizm İllüzyonu. *Akademik Kaynak*. <https://www.akademikkaynak.com/neoliberalizm-illuzyonu.html>
- Saleh, Layla, "Soft Power, NGOs, and the US War on Terror" (2012). *Theses and Dissertations*.
- Slaughter, A.-M. (2005). *A New World Order*. Princeton University Press. Washington, D.C: The White House.
- Nye, J. S. (2004). The Decline of America's soft power: Why Washington should worry. *Foreign Affairs*, 83(3), 16. <https://doi.org/10.2307/20033972>
- Smith, J. (2022). The Role of the International Monetary Fund. *Economics Journal*, 15(2), 45-67.
- The New York Times. (2020). Trump orders killing of top Iranian military commander Qassim Suleimani
- Wendt, A. (1992). Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics. *International Organization*, 46(2), 391-425.
- Zakaria, F. (2003). *The Future of Freedom: Illiberal Democracy at Home and Abroad*. W. W. Norton & Company.